

Crimineel geweld neemt wereldwijd af, ook al zien we er steeds meer van op tv

De kans om door een misbedrijf om het leven te komen is voor de huidige wereldburger met 1% historisch laag

Kor Goutbeek
Amsterdam

In de film *I Robot*, met Will Smith in de hoofdrol, maken we kennis met het Chicago van 2035. Mensachtige robotten beheersen het straatbeeld. Ze worden gestuurd door drie wetten. Een robot mag een mens geen pijn doen, noch toestaan dat mensen pijn gedaan wordt. Een robot moet orders van een mens opvolgen, tenzij zulke orders conflicteren met de eerste wet. Ten slotte moet een robot zijn eigen voortbestaan beschermen, zo lang dat niet strijdig is met de eerste en tweede wet.

Dit toekomstbeeld is niet eens zo ver gezocht. We willen pijn door geweld graag vermijden en vinden dat steeds belangrijker. Dat blijkt wel uit de toegenomen media-aandacht voor moord en doodslag, ook al nemen deze in werkelijkheid juist sterk af.

Want de trends in verreweg de meeste landen wijzen in dezelfde richting. Nam het criminele geweld van de jaren '50 tot in de jaren '80 toe, sinds twee decennia neemt het juist sterk af. In Nederland ligt het aantal moorden tegenwoordig op 150 per jaar, tegen 250 rond 1990.

Ook in Groot-Brittannië en de overige EU-landen neemt crimineel geweld af en zelfs in Colombia, moordland nummer één, is het aantal moorden met 40% afgenomen sinds 1990.

Vuurwapengeweld associëren we vooral met de VS, waar het in vijftien jaartijd afnam met 60%. En het aantal moorden halveerde er sinds 1980.

In de grote steden was de daling zelfs spectaculairder. De metropool waar veel andere wereldsteden zich aan spiegelen is New York City. Het aantal moorden daalde daar van 2245 in 1990 tot 496 vorig jaar: ruim driekwart minder.

Hoe boekte de Big Apple succes? De vorige burgemeester, Rudy Giuliani, voerde in 1994 campagne op

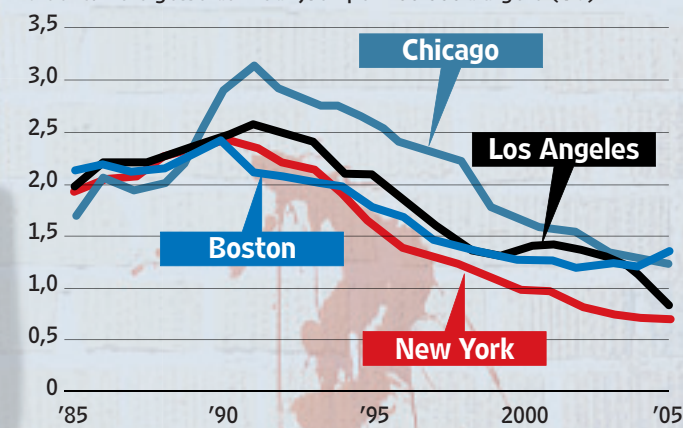
Vooruitgang

Bij een toenemende sociale cohesie stijgt het onderlinge vertrouwen en neemt geweld in de samenleving zienderogen af

Moderne tijd

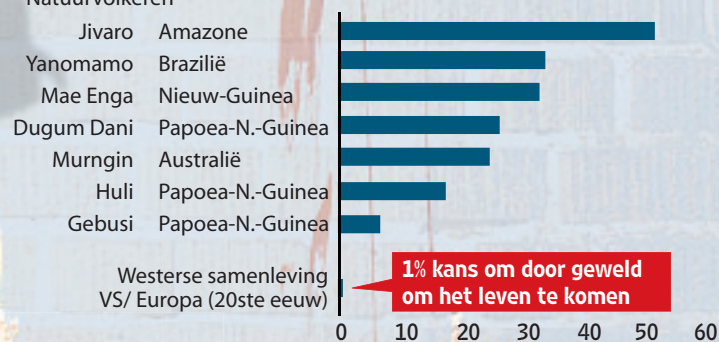
Slachtoffers geweldsmisdrijven per 100.000 burgers (VS)

Moderne maatschappij vs. primitieve samenleving

Oorlogsgeweld als doodsoorzaak onder mannen in procenten

Natuurvolkeren

1% kans om door geweld om het leven te komen

het thema misdaadbestrijding. Zijn opvolger, de miljardair Michael Bloomberg, zette na zijn aantreden in 2002 dit beleid voort, met een sociale en een strenge component. Die laatste bestond uit een uitbreiding van het aantal politieagenten, processen-verbaal en cellen. Aangewezen 'high crime zones', of dat nu hele woonblokken waren of middelbare scholen, konden rekenen op verhoogde aandacht van het politieapparaat en een toestroom van agenten.

Maar er werd ook geïnvesteerd in een socialere samenleving. Bloomberg was weliswaar Republikein (inmiddels heeft hij de partij verlaten) maar wel een heel liberale: hij is vóór abortus, strengere wapenwetten en het homohuwelijk en tegen de doodstraf en strikte immigratiewetten.

Bloombergs bestuur schrok er

niet voor terug in te grijpen in het leven van burgers: het strijdt tegen hiv, suikerziekte en hoge bloeddruk. Zo kwam er een rookverbod en een verbod op slechte vetzuren. Bloomberg trok \$ 7,5 mrd uit voor betaalbare woningen en startte een programma waaronder arme moeders \$ 40 tot \$ 100 per maand krijgen als ze hun kinderen naar school sturen en voldoende medische zorg bieden. Ook de werkloosheid werd teruggedrongen.

Verder ging New York strenger optreden tegen kleine overlast als hondenpoep, wildplassen, zwerfvuil en het openlijke gebruik van drugs en drank. Vanuit de filosofie dat een verloederde openbare ruimte onveiligert voelt dan een schone en aantrekkelijke. Menige stad — ook Amsterdam — stuurde er ambtenaren heen om te leren van de aanpak in de officieuze

hoofdstad van de westerse wereld.

Het geval New York staat niet op zichzelf: Los Angeles, Chicago en Boston laten een bijna vergelijkbare spectaculaire daling zien.

Wereldwijd worden er naar schatting zo'n 450.000 moorden gepleegd, oorlog eist jaarlijks 200.000 levens en het aandeel van terrorisme is met 3000 slachtoffers zelfs te verwaarlozen. Het klinkt misschien veel bij elkaar, maar dat aantal is beduidend lager dan het aantal doden door bijvoorbeeld het verkeer of diabetes.

De kans om door geweld om het leven te komen is voor de huidige wereldwoner zo'n 1%, volgens historici waarschijnlijk het laagste in de geschiedenis van de mensheid. Het aantal moorden per 100.000 inwoners ligt in Nederland en veel andere Europese landen bijvoorbeeld rond de 1. In de middel-

eeuwen was dat nog 30 tot 50.

Laten we een nog grotere sprong terug in de tijd maken, naar de 'natuurlijke staat van de mens', toen we nog in een stamverband leefden. Uit de steentijd zijn bijna geen mannschedels bekend die niet doorboord zijn door speren of pijlen. En dat komt overeen met het beeld bij inheemse stammen in het Amazonegebied en Nieuw-Guinea tot diep in de 20ste eeuw, toen zij zo leefden zoals wij voor we landbouw, steden en schrift kenden.

Negentig procent van die stam-

Moorden, oorlog en terrorisme eisen minder slachtoffers dan het verkeer of diabetes

men voerde minimaal één keer per jaar oorlog. Want wie zijn burens verderop langs de rivier vandaag niet verrast, loopt de kans dat zijn burens diezelfde nacht moordend langskomen. Er was nog geen rechtsstaat die uitbarstingen van angst en haat kon voorkomen. De kans om door geweld om het leven te komen lag rond de 20 tot 60%. En iets wat duizenden jaren zo'n normaal onderdeel van ons bestaan was, is kennelijk deel gaan uitmaken van onze genen of ons onderbewustzijn. Immers, de behoefte aan geweld, zelfs bij keurige Nederlandse papa's, is er niet minder om.

Tallose oorlogsfilms en games zinderen van bloed, vuur en ingewanden. De zeer gewelddadige game *Grand Theft Auto IV* verkocht dit jaar op de eerste dag een recordaantal van 3,6 miljoen stuks. Mannen kunnen hun adre-

nale en testosteron zo virtueel de vrije loop laten, waardoor de 'real-life'-wereld vriendelijker, vredzamer en veiliger kan worden.

Kor Goutbeek is freelance-journalist.

Economie omlaag Misdaad omhoog?

De New York Times stelde onlangs een vraag die al sinds de beurscrisis van 1987 niet meer is gesteld: zal de tot stilstand gekomen economie een periode inluiden van stijgende misdaadcijfers?

De experts die in de Times aan het woord komen, zijn verdeeld. Een oud-hoofdcommissaris wees erop dat massaontslagen onder agenten in de jaren '70 de misdaadcijfers omhoog joegen. Een hoogleraar criminologie stelde dat naarmate burgers in een recessie met minder geld over straat lopen, er ook minder valt te beroven.

Crimineel geweld neemt wereldwijd af, ook al zien we er steeds meer van op tv

